

CURAÇAO

| 2^e JAARGANG

| NUMMER 2

| JUNI 2019

AGENDA-TIP: CURAÇAO NORTH SEA JAZZ 29-31 AUGUSTUS

WAT ONS TE
DOEN STAAT
IS DUIDELIJK

UNIVERSITEIT
DIGITALISEERT

WE KUNNEN
VAN ELKAAR
LEREN

CURAÇAO
BELANGRIJK
VOOR KLM

SOFT LANDING
SPOT VOOR
ONDERNEMERS

KLM & CURAÇAO
85 JAAR VERBONDEN

TOERIST ONTDEKT HET ACTIEVE CURAÇAO | TWEEDE LEVEN VOOR SCHOOLMEUBILAIR |
NA 5 WERELDTITELS NAAR DE SPELEN | **ONDERNEMER, FILOSOOF EN DICHTER** | NA 5 UUR ONDERNEMER

4

9

INHOUD

Smart Nation	3
Al 85 jaar met Curaçao verbonden	4
Toerist ontdekt het actieve Curaçao	9
'Wij kunnen van elkaar leren'	10
Universiteit digitaliseert	12
Soft landing spot voor ondernemers	14
'Wat ons te doen staat is duidelijk'	18
Tweede leven voor schoolmeubilair	20
Na 5 wereldtitels naar de Spelen	22
Ondernemer, filosoof en dichter	24
'Na 5 uur ben ik ondernemer'	27

14

18

22

27

COLOFON

CURAÇAO is een uitgave van het Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Curaçao.

Aan deze uitgave werkten mee:

Thessa Fleming, *adviseur voorlichting KGMC*
Paco Nuñez, *fotograaf*
Casimir Roosje, *fotograaf*
Caïnva Isenia, *fotograaf*
Nico van der Ven, *fotograaf*
Koen Suyk, *fotograaf*
René Zwart, *interviews*

Coördinatie:

ADC Caribbean BV

Opmaak:

B.made bv

Druk:

Printbookers

Informatie:

Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van Curaçao
Prinsegracht 63-65
2512 EX Den Haag
T: 070 - 306 61 11
E: info@kgmc.nl
www.kgmc.nl

Auteursrecht:

Het is niet toegestaan artikelen of delen daarvan en foto's over te nemen zonder schriftelijke toestemming van de auteur/fotograaf.

Ramon Koffijberg is directeur van Curaçao Investment & Export Promotion Agency (CINEX).

SMART NATION

Door Ramon Koffijberg

CINEX is opgericht in 2014 door het ministerie van Economische Ontwikkeling en heeft voornamelijk als doel het promoten van Curaçao en het aantrekken van buitenlandse investeerders, maar ook ondernemers bijstaan in het proces van het zoeken naar en het opzetten van zaken op het eiland. Het transformeren van Curaçao tezamen met belanghebbenden in een vooruitstrevend investeringsplatform in het Caribisch gebied is onze visie. Dit doen wij door het 'branden'

van diensten en producten die Curaçao te bieden heeft en door te fungeren als informatiezuil.

Met het oog hierop organiseert CINEX voor de vierde keer een 'Smart Investment Summit', ditmaal op 28 en 29 augustus met als doel een platform te faciliteren waarmee investeerders gericht op Smart City-oplossingen kunnen communiceren en zich kunnen profileren met hun producten en/of diensten in zowel de ontwikkelings- als testfase. De Smart Investment Summit 2019 is een medium vanuit een strategische benadering om het eiland bekendheid te geven als betrouwbare en vruchtbare grond voor innovatie. De basis is eenvoudig: informeren, faciliteren en incorporeren.

Als CINEX willen wij graag de nadruk leggen op 'Curaçao als Smart Nation', kansen voor innovatie; zoals eerdergenoemd een voorloper in het Caribisch gebied. Een 'smart city/nation' wordt omschreven als een stad waarbij informatietechnologie en het 'internet of things' gebruikt worden om de stad te beheren en te besturen met als doel de levenskwaliteit te verhogen door de stad efficiënter te organiseren en de afstand tussen de inwoners en het bestuur te verkleinen en de communicatie te verbeteren.

Waarom positioneert en promoot CINEX Curaçao als een Smart Nation? Het antwoord is eigenlijk vrij simpel: historisch gezien heeft Curaçao altijd een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van de Caribische en Latijns-Amerikaanse regio. Met al deze bedrijvigheid moe(s)ten de toenmalige, huidige en toekomstige beleidsbepalers bereid zijn hun visie te hervormen en vernieuwingen aan te brengen. Bij nader inzien is het vanzelfsprekend dat Curaçao een Smart Nation moet worden!

Curaçao als Smart Nation vereist samenwerking met alle stakeholders om verschillende pilaren zoals Smart Skills, Smart Economy, Smart Living en Smart Government succesvol te kunnen uitvoeren. Daarom kiezen we elk jaar sprekers voor onze Smart Investment Summit vanuit hun ambassadeurschap van vernieuwing en kennis. De focus ligt op kennisoverdracht om een inclusieve maatschappij te scheppen. Ook dit jaar bieden wij een interactief en progressief programma aan, dit met het oog op de prioriteiten van onze partners en de maatschappij in haar geheel.

Bureau Telecommunicatie en Post is vanaf het begin de belangrijkste partner en ondersteuner van dit concept. Tezamen vertrouwen wij erop dat de Summit de Curaçaose markt inzichtelijker maakt. Dit jaar richten wij ons onder andere op het thema Orange Economy vanwege het Curaçao North Sea Jazz Festival (CNSJ) op 29, 30 en 31 augustus. Orange Economy bevat de creatieve en de technologische sector als kernpunten en een samenwerking met Fundashon Bon Intenshon, organisator van het CNSJ, is nu ook een feit. Vanzelfsprekend komen ook de andere sectoren ruimschoots naar voren tijdens de Summit.

Voor mij en mijn team staan drie dingen centraal in dit geheel. Allereerst Efficiency en Effectiveness. In het Engels zegt men: Efficiency is doing things right. Effectiveness is doing the right things. Het enige wat we hier nog aan moeten toevoegen is Empowerment. Want we moeten samen hierin geloven en er ook samen aan werken om het te behalen.

AL 85 JAAR VERBONDEN

Directeur KLM Nederland Harm Kreulen

'Er is een gezonde
solide vraag naar
Curaçao'

Directeur KLM Nederland Harm Kreulen.

KLM bestaat op 7 oktober honderd jaar. De 'count-down' begint op 29 juni, 100 dagen voor de verjaardag. De viering beleeft haar hoogtepunt in de week rond de oprichtingsdatum, onder meer met een evenement op Curaçao waarbij het KLM Executive Committee vertegenwoordigd zal zijn. Het is niet onlogisch dat het eiland meedeelt in de feestvreugde: KLM en Curaçao zijn al 85 jaar onlosmakelijk met elkaar verbonden.

„Curaçao is voor de Nederlandse markt de belangrijkste bestemming, belangrijker nog dan New York”, steekt directeur van KLM Nederland Harm Kreulen van wal. „Wij richten ons met onze organisatie op de Benelux-markt. Qua omzet dragen wij

bijna 25 procent bij aan het KLM-netwerk. Gemiddeld komt een kwart van alle passagiers aan boord van een KLM-vliegtuig uit de Benelux-markt. Op sommige bestemmingen is dat aandeel hoger. Dat geldt zeker voor Curaçao waar 70 procent van het vervoer uit Nederland komt. De Curaçao-route heeft een leisure-signatuur, maar er is toch ook zakelijk verkeer. Wat dat betreft loopt KLM op twee benen. Per bestemming is die verhouding verschillend. Houston heeft bijvoorbeeld overwegend zakelijk vervoer.”

Eerste vlucht

De eerste transatlantische vlucht die de KLM uitvoerde had Willemstad als bestemming. Op 22 december 1934 liep de

bevolking van Curaçao uit om de Snip te verwelkomen. 85 jaar later wordt tien keer per week naar Hato gevlogen. „We bieden een mooi product. Zeven keer vliegen we rechtstreeks met de 747 Jumbo en de andere drie keer met de Airbus 330 in combinatie met Sint Maarten. Incidenteel, in de piekperiodes zoals rond Kerst, voegen we er nog twee vluchten aan toe. De 747 wordt geleidelijk uitgefaseerd. Daarvoor in de plaats komt de moderne 787 Dreamliner. Een topproduct dat in technisch opzicht en qua reiscomfort een enorme verbetering betekent. Om te zien is de Dreamliner wat minder imposant dan de '747 grand old lady'. Dat wordt dus nog wel een afscheid”, aldus Kreulen die sinds 1987 bij de KLM werkt.

Groei

„De 787 Dreamliner heeft minder stoelen dan de 747 Jumbo. We gaan in capaciteit dus wel een stukje achteruit. Niet in frequenties. We willen die teruggang in capaciteit zo kort als mogelijk laten duren, want ik voorzie dat de markt voor Curaçao op termijn nog behoorlijk gaat groeien. Curaçao is een stukje Nederland in de tropen. Nederlanders gaan er graag naar toe vanwege zon, zee, strand en de relaxte sfeer. En je kunt er je eigen taal spreken; men voelt zich er gauw thuis.

Wij werken samen met een grote touroperator, Corendon. Die vliegt niet zelf naar Curaçao, maar neemt bij ons garande capaciteit af. Het gaat om honderden stoelen per week. Corendon zet flink in op Curaçao en investeert er ook fors, onder meer in de bouw van een hotel met 800 kamers. Die moeten allemaal gevuld worden, voor een belangrijk deel vanuit Nederland. Dus de schwing is er nog lang niet uit.”

Tarieven

Een toenemende vraag in combinatie met minder capaciteit leidt doorgaans tot hogere tarieven. „Er komt druk op te staan, maar dat is tijdelijk. Wat ons betreft zo kort mogelijk. Hoe lang precies is afhankelijk van de vlootbeschikbaarheid. Door het vervangen van de 747 door de 787 moet, om hetzelfde aantal stoelen te houden, de frequentie omhoog naar 11 of 12 vluchten per week. Dat doen we graag, want de vraag is er, maar we moeten er wel toestellen voor hebben.

Ik ben overigens van mening dat we heel scherpe tarieven hebben. Een standaard instaptarief van 599 tot 699 euro is concurrerend. En dan hebben we nog regelmatig aanbiedingen. De Werelddealweken zijn daarvan een mooi voorbeeld. Curaçao scoort altijd het best met een messcherp promotietarief van 499 euro. Het is natuurlijk wel zo dat in de Kerstperiode de laagste boekingsklasse snel is uitverkocht en dan kom je inderdaad in aanraking met de hogere tarieven en die kunnen, om eerlijk te zijn, behoorlijk oplopen.”

In 1934 voerde de KLM haar eerste transatlantische vlucht uit. De Fokker F.XVIII vertrok op 15 december voorzien van extra brandstoftanks uit Amsterdam om 7 dagen later in Curaçao te arriveren. De vierkoppige bemanning werd meteen na aankomst door de gouverneur geridderd.

KLM's president-directeur Albert Plesman wilde van Hato Airport een regionale hub maken. Daartoe werd het West-Indisch Bedrijf opgericht. Op 19 januari 1935 startte de eerste route naar Aruba, op 9 mei 1936 gevolgd door Bonaire. In 1939 werd met 6 toestellen vanaf Curaçao naar steeds meer bestemmingen in de regio gevlogen waaronder Miami. Op 3 december 1943 werd ook Sint Maarten in het routeschema opgenomen.

Een jaar na de Tweede Wereldoorlog startte de KLM met ad hoc vluchten tussen Nederland en Curaçao. Vanaf oktober 1947 werd dat een geregelde dienst. Op 5 januari 1954 werd Hato Airport omgedoopt tot Dr. Albert Plesmanluchthaven.

Op 1 augustus 1964 richtte de KLM samen met de regering van de Nederlandse Antillen de Antilliaanse Luchtvaart Maatschappij als zelfstandige dochter op. Het gebeurde geregeld dat op KLM-vluchten tussen de Cariben en Amsterdam een volledig Antilliaanse bemanning zat. In 2000 kwam er een einde aan de samenwerking. Het vliegveld heet tegenwoordig Curaçao International Airport. De cockpit en een motor van de Snip hebben een plekje gekregen in het Curaçaosch Museum.

Marathon

Vooraf Caribische studenten die in Nederland studeren en rond de feestdagen op familiebezoek willen, klagen over de ticketprijzen. „Daar kunnen we helaas niets aan doen. In seizoenen waarin de vraag het hoogst is en de capaciteit schaars gelden de economische wetten van vraag en aanbod. Niet alleen bij de KLM, maar overall in de wereld. Nogmaals, structureel hebben we echt scherpe tarieven, alleen de beschikbaarheid varieert.”

Om de maatschappelijke betrokkenheid te versterken is KLM Nederland 6 jaar geleden sponsor geworden van de Curaçao Marathon. „Het is een ontzettend leuk, jaarlijks terugkerend feest met duizenden deelnemers. Jong en oud doet mee, hele families. Zelf heb ik ook een aantal keren meegedaan. Het eiland kleurt helemaal blauw, de Pontjesbrug hangt vol met KLM-vlaggen. Het wordt elk jaar groter. We gaan daar zeker mee door.”

Regionale hub

Na de eerste vlucht van de Snip in 1934 bouwde de KLM vanuit Curaçao aan een regionaal netwerk dat later weinig succesvol is voortgezet door lokale maatschappijen. „We krijgen regelmatig de vraag of we vanuit Curaçao regionale vluchten willen organiseren. We zijn daar duidelijk in: het is best een interessante gedachte, maar wij gaan het niet zelf doen. De schaal past niet in onze bedrijfsvoering en we hebben er de vlootcapaciteit niet voor. Dat neemt niet weg dat we het belang onderkennen. Er is markt voor, maar wij doen het liever in samenwerking met een sterke lokale partner. Dat die er op dit moment niet is ervaren we als een gemis. Het hoeft geen grote maatschappij te zijn, we kunnen klein beginnen. We willen met any maatschappij samenwerken die aan de gebruikelijke internationale audits inzake safety en operationele measures voldoet.”

Luchthaven

Kreulen is te spreken over de ontwikkeling die Curaçao International Airport doormaakt. „Er wordt flink geïnvesteerd. Er is een nieuwe VIP business lounge, het taxfree winkelaanbod ziet

er goed uit, er komt een nieuwe gate voor widebodies... Dat zijn allemaal positieve zaken. Het is voor elke bestemming belangrijk dat de luchthaven er goed uitziet; dat je als bezoeker het gevoel hebt welkom te zijn. Het is de entree van je land. Vanuit toeristisch oogpunt bekeken is de raffinaderij geen beauty, maar ik begrijp het economisch belang. Het gaat om werkgelegenheid en dat is niet onbelangrijk. Zeker gezien het feit dat Curaçao het in economisch opzicht toch al niet echt voor de wind gaat en dus ook steeds afhankelijker wordt van het toerisme. Wij willen graag bijdragen aan de economische vooruitgang door een goed en stabiel product te blijven leveren en te zorgen voor voldoende capaciteit.”

Duurzaamheid

„Duurzaamheid wordt meer en meer een maatschappelijk thema. Luchtvaart heeft uitstoot, daar hoeven we geen doekjes om te winden. Het is nu eenmaal zo. Maar we moeten het wel een beetje in perspectief blijven zien. Niet dat ik wil bagatelliseren, maar van de wereldwijde CO2-uitstoot neemt de luchtvaart slechts 2 tot 3 procent voor haar rekening. Vliegen

De Lockheed-14 Super Electra PJ-AIT Troepiaal van het West-Indisch Bedrijf in 1943 boven Willemstad.

voorziet in een mondiale behoefte van mensen om zich te verplaatsen, voor zakelijke redenen danwel voor leisure. Vliegen dient een groot mondiaal economisch en sociaal doel. We kunnen niet meer zonder. Je kunt dus niet zeggen: we vliegen niet meer. Gegeven het feit dat we blijven vliegen en uitstoot veroorzaken nemen wij als KLM wel onze verantwoordelijkheid zo duurzaam mogelijk te zijn.

We zijn al jaren koploper in de Dow Jones Sustainability-index. We zijn initiator voor allerlei gewichtsbesparende maatregelen. Kunnen we lichtere trolleys gebruiken en wat stoppen we daar allemaal in? Kunnen we dekens en kussens krijgen van lichter materiaal? Minder gewicht betekent minder fuel dus minder uitstoot en ook nog eens minder kosten. Wastemanagement staat hoog op onze agenda. Nemen we niet te veel drinkwater mee? Cateren we zo dat er zo weinig mogelijk eten hoeft te worden weggegooid? Is het plastic aan boord herbruikbaar?"

Biofuel

„We zijn ook koploper in het gebruik van biofuel. We hebben met tien grote corporate accounts in Nederland contracten. Die geven een deel van de korting die wij bieden terug voor de financiering van biofuel waardoor ze 'groen' vliegen. Individuele reizigers kunnen via onze website de CO2-uitstoot compenseren. Voor een vlucht naar Curaçao is dat een ongeveer een tientje. Vliegen is milieubelastend, dat valt niet te ontkennen, maar wij proberen het zo weinig mogelijk belastend te laten zijn. We moeten realistisch zijn: zero emissie bestaat niet, nergens. Ook niet bij het bloemetje dat iemand voor zijn vrouw koopt. Waar het om gaat is dat wij ons er bewust van zijn dat consumeren vervuilend is en dat we daar in ons gedrag rekening mee houden.“

'We zijn koploper in duurzaamheid'

„Als KLM pakken wij die handschoen op. Wij stellen ons bijvoorbeeld de vraag of we voor kortere afstanden tot 500 kilometer niet beter de trein kunnen inzetten. Op termijn zal duurzaamheid een 'license to operate' zijn. Als onderneming kun je het je niet veroorloven geen aandacht te hebben voor maatschappelijke discussies.“

De Snip bij aankomst in Curaçao.

Viering

Het honderdjarig bestaan wordt groots aangepakt. „We zijn de eerste luchtvaartmaatschappij ter wereld die honderd jaar wordt. Met een thuismarkt van slechts 17 miljoen inwoners, wat op wereldschaal niet veel voorstelt, en zonder domestic netwerk houden wij het al honderd jaar vol tussen het geweld van al de grote mogendheden rondom ons. Een unieke prestatie waar we best trots op mogen zijn. Daarom gaan we het uitgebreid vieren. De aftrap valt samen met de komst van de eerste Dreamliner 787-10, precies honderd dagen voor onze verjaardag. Er komen allerlei events en campagnes die vooral op de Nederlandse markt gericht zijn, maar in de week rond 7 oktober zijn er ook lokale evenementen op een aantal bestemmingen. Op Curaçao gebeurt dat in aanwezigheid van een lid van ons Executive Committee.“

Ontwikkeling

„Daarna is het op naar de volgende honderd jaar. Dan zal de luchtvaart er heel anders uitzien. We hebben een film gemaakt over hoe het honderd jaar geleden is begonnen met dat eerste vluchtje naar Londen. Als je dan ziet waar we nu staan is de ontwikkeling enorm geweest. Nog eens honderd jaar verder zal de luchtvaart er rigoreus anders uitzien dan vandaag de dag.“

CURACAO

BELEEF
HET
ZELF

ONTDEK MEER OP [CURACAO.COM](https://www.curacao.com)

TOERIST ONTDEKT HET ACTIEVE CURAÇAO

Regionaal Manager Europa Muryad de Bruin

Curaçao is populairder dan ooit bij vakantiegangers. „Het aantal Nederlandse toeristen dat het eiland bezoekt is vorig jaar met 11 procent gestegen naar 177.000. En dit jaar verwachten we een verdere groei, tussen de 5 en 10 procent”, aldus Muryad de Bruin, sinds begin 2018 Regionaal Manager Europa van het Curaçao Toeristenbureau.

„Vanuit heel Europa brachten vorig jaar 221.000 mensen hun vakantie door op Curaçao. Onze tweede markt, Duitsland, daalde met 10 procent naar 18.500. Dat is het directe gevolg van het faillissement van AirBerlin die vanuit Düsseldorf rechtstreeks naar Willemstad vloog. Inmiddels vliegt Condor vanaf Frankfurt, maar die doet dat vooralsnog alleen in het winterseizoen. Alles wijst er echter op dat er dit jaar weer groei inzit. We hebben een vertegenwoordiger in Duitsland die er hard aan trekt.”

Uitdaging

Na Nederland en Duitsland volgt België. „Ondanks dat TUI vorig jaar met de vlucht vanuit Brussel is gestopt is die markt met 12 procent gegroeid naar 7.400. Alle markten ontwikkelen zich goed. De uitdaging is nog steeds seat capacity. Daar kunnen wij weinig aan veranderen. We zijn constant in gesprek met luchtvaartmaatschappijen om ze ervan te overtuigen meer stoelen in te zetten. Met de KLM en TUI hebben we een supergoede relatie, maar zij lopen aan tegen het beperkte aantal slots dat op Schiphol beschikbaar is.”

De Bruin, voor zijn komst naar Nederland regionaal manager voor de Zuid-Amerikaanse markt, kan de toenemende populariteit van Curaçao wel verklaren. „Men heeft ontdekt dat het eiland veel meer te bieden heeft dan alleen zon, zee en strand. Curaçao is een actieve bestemming met een gevarieerd aanbod van activiteiten, op sportief gebied, uitgaan en lekker eten. Ook qua cultuur en natuur valt er veel te genieten.”

Doelgroepen

He toeristenbureau richt zich met zijn promotionele activiteiten op drie doelgroepen. „Dat zijn om te beginnen de gezinnen met kinderen die aan de schoolvakanties zijn gebonden. Daarna

Regionaal Manager Europa Muryad de Bruin van het Curaçao Toeristenbureau.

komt de groep jonge koppels die gaan wanneer ze willen en dan is er nog een grote groep 55-plussers die evenmin aan seizoenen gebonden zijn.” Een voordeel van Curaçao is dat toeristen niet op een kluitje zitten. De hotels en resorts zijn goed verspreid over de zuidkust waardoor zonzonbidders niet hutje mutje hoeven te liggen. En wie absolute privacy zoekt kan ondanks de groei van het toerisme nog volop rust vinden in de baaien richting Westpunt.

„Uit onderzoeken blijkt dat bezoekers Curaçao een hoge waardering geven. Dat verklaart het hoge percentage repeaters”, aldus De Bruin die je niet zal horen klagen over het Nederlandse klimaat. „Ik kan er goed tegen. Ik ken het Hollandse weer nog goed van mijn studietijd.”

'WIJ KUNNEN VAN ELKAAR LEREN'

Minister Ingrid van Engelshoven

Willemstad vormde onlangs het decor van het Vierlandenoverleg waar de voor onderwijs en cultuur verantwoordelijke ministers van Curaçao, Aruba, Sint Maarten en Nederland hebben afgesproken de samenwerking te intensiveren. Minister Ingrid van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap blikt terug.

Hoe is de kennismaking met het Caribisch deel van het Koninkrijk bevallen?

„Interessant, want ik kreeg in korte tijd een heel aardig beeld van Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Maar een week is eigenlijk veel te kort.”

Was u al eens eerder op de eilanden geweest?

„Nee, het was mijn eerste kennismaking met het Caribisch deel van het Koninkrijk.”

Hoe heeft u de rondleiding door de ministers Alcalá-Wallé en Jesus-Leito ervaren?

„Mijn collega's hebben me hartelijk ontvangen. Ik vond het een mooi begin van mijn reis om samen met ze door de historische binnenstad van Willemstad te wandelen. Dat is echt een prachtig stuk werelderfgoed in ons eigen Koninkrijk.”

Wat is u op Curaçao het meest opgevallen?

„Ik noemde de binnenstad van Willemstad al. En ik was onder de indruk van de beeldende kunst in Instituto Buena Bista. Ook mijn bezoek aan onderzoeksinstituut Carmabi was interessant. En als minister van cultuur was het natuurlijk leuk om tijdens de welkomstreceptie voor het Vierlandenoverleg zelf te zorgen voor Curaçaose muziek. Ik mocht namelijk draaien aan een ka'i-orgel.”

Wat zijn de belangrijkste uitkomsten van het Vierlandenoverleg?

„In de eerste plaats is het goed dát we met de vijf ministers van Onderwijs en Cultuur van de vier landen afspraken hebben gemaakt over onze samenwerking. Zo laten we zien dat we het belangrijk vinden samen op te trekken in het Koninkrijk. En we

versterken de verbondenheid tussen de landen, vooral tussen de mensen in de landen. Ook hebben we thema's gekozen waar we mee aan de slag gaan. Zoals de verbetering van het studiesucces van Caribische studenten in Nederland en de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed in het Caribisch deel van het Koninkrijk.”

Er is een groot kwaliteitsverschil tussen het onderwijs in Nederland en de Caribische landen. Kan Nederland iets betekenen om de kloof kleiner te maken?

„Op alle zes de eilanden staan we voor grote uitdagingen om in de Caribische context goed onderwijs aan te bieden. We willen immers allemaal dat onze jongeren zich optimaal ontwikkelen

Minister Ingrid van Engelshoven: „Belangrijk om samen op te trekken in het Koninkrijk.”

'Een prachtig stuk werelderfgoed in ons eigen Koninkrijk'

Minister Ingrid van Engelshoven kreeg van haar collega's Marilyn Alcalá-Wallé en Zita Jesus-Leito een rondleiding door de binnenstad van Willemstad.

en een goede plek op de arbeidsmarkt krijgen. Ik ben ervan overtuigd dat we daar met elkaar stevige stappen in kunnen zetten. Zo hebben we afgesproken te gaan werken aan een vorm van 'Samen opleiden in de school'. Dat zijn samenwerkingsverbanden van scholen en lerarenopleidingen die samen nieuwe leraren opleiden. Sowieso denk ik dat we veel van elkaar kunnen leren. Nederland heeft zeker niet de wijsheid in pacht, maar we delen onze kennis graag met onze Caribische partners. En Nederland kan zijn voordeel doen met de expertise en ervaringen van de eilanden."

Zou het niet beter zijn van onderwijs een koninkrijksaangelegenheid te maken?

„Dat is niet aan de orde. Geen van de landen heeft op dit moment de behoefte om het Statuut te wijzigen. Dus werken we samen binnen de huidige afspraken in het Statuut. Onderwijs en cultuur zijn daarin geen koninkrijksaangelegenheden."

De Hogeschool Rotterdam heeft bij u alarm geslagen over de hoge uitval van Caribische studenten. Wat kunt u doen?

„Dat signaal nemen we in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk heel serieus. Bij het Vierlandenoverleg hebben we afgesproken te kijken naar de oorzaken en naar wat we eraan kunnen doen. Denk aan een betere voorbereiding op de eilanden voordat jongeren naar Nederland gaan voor een vervolgopleiding. En aan betere begeleiding in Nederland tijdens die vervolgopleiding."

Hoe kijkt u naar het fenomeen 'braindrain'? Wat kan Nederland doen om terugkeer te stimuleren?

„Dat is in de eerste plaats een individuele keuze van die jongeren. Het is primair aan hen om te bepalen waar ze hun toekomst

verder willen vormgeven. Op de eilanden zijn daar zeker goede mogelijkheden voor. De aansluiting tussen potentiële werknemers in Nederland en werkgevers op de eilanden is niet optimaal. De Stichting WeConnect zorgt voor een betere aansluiting, met meet-ups voor Caribische werkgevers en studenten en kandidaat-werknemers in Nederland."

Wat vindt u van het idee van de gevlmachtigde minister van Curaçao om bijvoorbeeld het Rijksmuseum te bewegen een dependance in Willemstad te openen?

„Het lijkt mij in de eerste plaats iets dat hij met de directeur van het Rijksmuseum moet bespreken. Maar je ziet wel dat musea uit verschillende landen samenwerken en elkaar voorwerpen in bruikleen geven. In algemene zin zou dat binnen het Koninkrijk ook mogelijk kunnen zijn. Want met bruiklenen worden kunstvoorwerpen zichtbaar voor een groter publiek. En dat is natuurlijk mooi. Maar nogmaals: het is in eerste instantie aan de musea zelf."

Zijn tijdens uw bezoek ook onderwerpen op het gebied van emancipatie en monumentenzorg aan de orde gekomen?

„Zeker. Ik heb op Curaçao, Aruba en Sint Maarten gesproken over de positie van vrouwen en mensen uit de LHBTI-gemeenschappen. En op Sint Maarten heb ik afspraken gemaakt over woningen met monumentenstatus die beschadigd zijn door orkaan Irma. Ze kunnen hersteld worden met geld uit het fonds voor monumentenzorg. OCW bevordert het herstel door 750.000 euro beschikbaar te stellen. Op Curaçao en Aruba heb ik uitgebreid kennis gemaakt met fraaie, al gerestaureerde monumenten en met panden die nog opgeknapt moeten worden. Met publieke en private initiatieven wordt er hard gewerkt om nog meer monumenten voor volgende generaties te bewaren."

UNIVERSITEIT DIGITALISEERT

Rector magnificus dr. Francis de Lanoy

De University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez (UoC) heeft zijn bestaansrecht meer dan bewezen, constateert rector magnificus dr. Francis de Lanoy met gepaste trots. Een van de doelstellingen bij de oprichting 40 jaar geleden - toen nog als Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) - was immers landskinderen op te leiden voor belangrijke functies in het openbaar bestuur, de overheidsnv's en instituten.

„Daarin zijn wij geslaagd. Als ik om mij heen kijk zie ik op heel veel vooraanstaande functies mensen die hun opleiding aan de UoC hebben genoten. Zij zitten in directies van de staatsbedrijven en in de regering, maar ook in het bedrijfsleven kom je ze tegen. Alle zes eilanden hebben ongetwijfeld veel baat gehad bij het lokale aanbod van hoger en academisch onderwijs. Er zijn er die zelfs tot ver buiten de Cariben succesvol zijn. Een van onze oud-studenten is vicepresident van een bank in New York, een ander is professor in Australië. Wij hebben de afgelopen decennia een wezenlijke bijdrage aan de gemeenschap geleverd en daar kijken wij met voldoening op terug.”

Gevarieerd

„De universiteit is voortgekomen uit drie hogescholen, een op het gebied van het recht, een tweede op het terrein van techniek, vanwege de raffinaderij, en de derde was een hogeschool voor bedrijfskunde die administratief geschoold personeel leverde. Het waren drie zelfstandige opleidingen. In 1979 is besloten deze samen te voegen tot de Universiteit van de Nederlandse Antillen met een faculteit der rechtsgeleerdheid, een faculteit der technische wetenschappen en een faculteit der sociale en economische wetenschappen. In 2002 is er een algemene faculteit bijgekomen om docenten op te leiden voor 2de graadslerarenopleiding Papiaments. Later zijn daar de andere 2de graads talen Nederlands, Engels en Spaans aan toegevoegd, evenals de lerarenopleiding funderend onderwijs

wat men in Nederland Pabo noemt. In 2010 is de faculteit der maatschappij- en gedragswetenschappen erbij gekomen. Daarnaast hebben wij nog een slapende faculteit der geneeskunde. Wij zijn er nog niet aan toe gekomen deze te activeren. Dat gaat wel gebeuren. Het is niet de bedoeling artsen op te leiden, maar meer om zittende artsen bij te scholen en het op hbo-niveau opleiden van verpleegkundigen. En wij zijn met de huisartsenvereniging in gesprek over een programma voor permanente educatie. Wij hebben voor een kleine universiteit dus een ruim en gevarieerd aanbod.”

Populariteit

Voor de populariteit van zijn universiteit heeft De Lanoy wel een verklaring. „Wij hebben op dit moment ongeveer 1.800 studenten. Die komen niet alleen van Curaçao en de zustereilanden, maar van overal. Wij hebben 16 nationaliteiten. Dat komt onder meer omdat wij zijn aangesloten bij het Erasmus + programma van de Europese Unie voor uitwisseling van studenten. Onze studenten gaan naar universiteiten in Europa, Europese studenten komen naar ons.”

Naast het klimaat en andere aangename kanten van het studentenleven op Curaçao geniet de universiteit een goede naam op het gebied van kwaliteit. „Wij zijn geaccrediteerd door de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie. Dit betekent dat een bij ons gevolgde opleiding wereldwijd wordt erkend. Studenten die bij ons hun bachelor halen kunnen probleemloos voor hun master overstappen naar een andere universiteit waar dan ook in de wereld.”

Cultuurshock

Die weg is sowieso aan te bevelen voor studenten uit de Caribische delen van het Koninkrijk. „Dat verhoogt de succeskans. Studenten die meteen na de middelbare school voor een vervolgstudie naar het buitenland gaan onderschatten de cultuurshock, nog afgezien van de taaldrempel. Het is veel beter in je eigen omgeving aan het studentenbestaan te wennen. Er is nog een groot voordeel: bij

'We zien de wereld als onze markt'

„We hebben samenwerkingen over de hele wereld“, aldus rector magnificus Francis de Lanoy van de University of Curaçao.

ons is een klas met 60, 70 studenten groot. In Nederland zijn er klassen van 600, 700 studenten. Hier kent iedereen elkaar bij naam, daar ben je een nummer.

Voor het internationale aspect hoeft je echt niet naar het buitenland. Wij hebben hier docenten van andere universiteiten. Een van onze hoogleraren is Joop Halman van de Universiteit Twente en zo zijn er veel meer die zowel in Nederland als op Curaçao als hoogleraar zijn aangesteld. In de academische wereld draait het om samenwerking en partnerships. We hebben samenwerkingen met universiteiten over de hele wereld. We zijn altijd op zoek naar the best breeds.”

Concurrentie

Maar er is ook sprake van competitie. „Er wordt steeds meer online gestudeerd. Door de digitalisering zijn er geen grenzen meer. Dat is de reden waarom wij ons toeleggen op de ontwikkeling van ons nieuwe center voor digital learning. Wij zien de wereld als onze markt. Wij moeten wel, want anderen doen het ook. De concurrentie is zwaar.

Wij zullen in de toekomst minder klaslokalen nodig hebben, maar de vrijkomende ruimte kunnen wij weer goed gebruiken voor trainingen en research. Het is mijn droom onze onderzoeksfunctie uit te bouwen zodat wij dé vraagbaak worden voor de overheid en het bedrijfsleven. Wij steken veel

energie in innovatieve ontwikkelingen in duurzaamheid. Wij zijn betrokken bij mooie projecten op het gebied van watermanagement en watertechnologie. Wij kijken ook naar creatieve mogelijkheden om landbouw onder tropische omstandigheden haalbaar te maken. Curaçao importeert veel groente en fruit die wij met nieuwe technieken ook zelf zouden moeten kunnen produceren.”

Kruisbestuiving

De Lanoy verwacht veel van de samenwerking met TNO. „Ik kijk er naar uit. TNO staat internationaal hoog aangeschreven. Wij kunnen veel van ze opsteken, maar ik denk dat zij ook van ons kunnen leren. Het moet een kruisbestuiving worden. Wij beginnen met het bouwen van een digital twin van Willemstad. Wij gaan een elektronische kaart van Curaçao maken, een smart city, waarmee wij aan de hand van scenarioanalyses kunnen nabootsen wat de impact zal zijn van bepaalde beleidsvoornemens. De overheid krijgt daardoor vooraf een beter inzicht in de effecten van bijvoorbeeld infrastructurele plannen. TNO heeft de techniek ontwikkeld, wij kunnen met onze studenten de benodigde data leveren. Samen kunnen wij een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van overheidsbeslissingen, maar ook ondernemers kunnen profiteren van deze samenwerking.”

SOFT LANDING SPOT VOOR ONDERNEMERS

Voorzitter Jacco Vonhof van MKB-Nederland

Voor de ondernemers onder de Nederlanders die jaarlijks vakantie vieren op Curaçao heeft voorzitter Jacco Vonhof van MKB-Nederland een goede raad: „Zet een keertje je duikbril af en je ondernemersbril op en ontdek de vele business opportunites.”

Dat er op Curaçao volop kansen liggen voor Nederlandse ondernemers is Vonhof duidelijk geworden toen hij in januari met de handelsmissie onder aanvoering van premier Mark Rutte meereisde naar Willemstad voor de Bon Bini for Business Summit. „Een jaar of tien geleden kwam ik voor het eerst op Curaçao. Mijn zusje had besloten daar te trouwen. Die eerste keer voelde Curaçao meteen als een eiland dat bij ons past. Sindsdien ben ik een keer of drie voor vakantie teruggeweest. En dan in januari voor de Summit.”

Andere kant

„Ik heb het eiland leren kennen door de ogen van een toerist. Voor Nederlanders is het lekker dat je je in je eigen taal kunt redden en het is ook wel weer eens leuk om met gulden te betalen. Als je dan ook nog, zoals ik, van de zon houdt is het een weergaloos eiland.

Ik heb bij de Summit een andere kant van Curaçao ontdekt. Het ging daar over heel andere business cases dan het toerisme. Ook kreeg ik er een goed inzicht in de betekenis van de staatkundige verhoudingen. Uit de media krijg je wel mee dat Curaçao een autonoom land binnen het Koninkrijk is, maar wat dat dan precies inhoudt was nieuw voor mij.”

Verrast

„Wat mij het meest heeft verrast is dat er buiten het toerisme nog heel veel meer uit de economie te halen is. Toerisme is superbelangrijk voor het eiland en dat zal het altijd wel blijven, maar ik had er niet bij stilgestaan dat er zo veel andere kansrijke sectoren zijn. Naast de hubfunctie naar Latijns Amerika is Curaçao een prachtige ontwikkelgrond voor nieuwe

energietrajecten. Het is een mooie proeftuin. Als iets in het klimaat van Curaçao werkt, werkt het in de hele wereld. En wat ik zelf al helemaal niet scherp op het netvlies had zijn de mogelijkheden voor landbouw. Zo'n beetje alles wordt geïmporteerd. Er is volop ruimte voor vernieuwende ideeën op het gebied van agri en food. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de ambitie een techno-startup-hub te zijn. Ik was echt onder de indruk van de breedte van de kansen. Daar werd ik heel enthousiast van.”

Haven

„Wat er in de haven gebeurt toont hoe het werkt. Damen heeft voor Curaçao gekozen en dan zie je dat achter Damen aan andere bedrijven komen die kansen zien als toeleverancier waardoor de infrastructuur van de haven zich doorontwikkelt en meer industrie aantrekt. Daarna volgen de zakelijke dienstverleners. Er ontstaat een keten van bedrijvigheid met allerlei soorten banen.

Het is natuurlijk niet alleen maar hiep, hiep hoera en hosanna. Het is een land van slechts 150.000 inwoners en een beroepsbevolking van 75.000. Dat betekent dat er qua human capital een stevige opgave ligt. Ook op andere terreinen moet nog wel wat gebeuren. Om ondernemers te vangen moet je voor goede voorwaarden zorgen. Die houden niet van gedoe. Minister-president Rhuggenaath heeft tijdens de Summit beloofd dat er aan wordt gewerkt om zo veel mogelijk drempels weg te nemen.”

Brugfunctie

„Als voorzitter van zo'n grote club als MKB-Nederland is het voor mij lastig in de kansenagenda van individuele ondernemers te kijken, maar ik denk dat de brugfunctie die Curaçao vervult tussen Europa en Latijns Amerika veel kan betekenen voor bedrijven. Grote ondernemingen zullen hun weg zelf wel weten te vinden, maar voor het midden- en kleinbedrijf is de drempel hoger. De handelsmissie naar Colombia is mede dankzij de actieve betrokkenheid van Curaçao zo goed verlopen. Ik zie het

**'Duikbril af,
ondernemersbril op'**

Jacco Vonhof is sinds 4 september 2018 voorzitter van MKB-Nederland. De 48-jarige Zwollenaar is een rasondernemer. Hij begon in 1993 als glazenwasser met een ladder en een busje vol emmers en zemen. Hij bouwde zijn activiteiten uit tot de inmiddels 1.500 medewerkers tellende Novon Schoonmaakbedrijven. Tot september was hij voorzitter van VNO-NCW Midden, een functie die hij sinds 2013 heeft bekleed en waarin hij

nauw heeft samengewerkt met MKB-Nederland. Ook is hij de afgelopen jaren in verschillende (bestuurs) functies binnen en buiten het bedrijfsleven actief geweest. Zo was hij onder meer bestuurslid van brancheorganisatie OSB (schoonmaakbedrijven) waarvoor hij ook de cao-onderhandelingen deed, lid van de landelijke adviesraad van het UWV en bestuurslid van Nazorgcentrum Intermezzo in Zwolle.

helemaal voor me: een Nederlandse ondernemer trekt met zijn Curaçaoose contacten op die zelf weer over een netwerk in Latijns Amerika beschikken. Je kunt elkaar op die manier versterken. De belangstelling is er. Een paar jaar geleden gingen er twintig ondernemers mee met premier Rutte, nu waren het er tegen de tachtig. Daar zaten een paar mooie bedrijven tussen waarvan er sommigen al ergens voor hebben getekend. Het moet een ongoing proces worden om ondernemers er van te doordringen wat Curaçao ze te bieden heeft. Je voelt aan alles dat er veel te doen valt.”

Kansrijk

„De regering van Curaçao heeft zijn portalen om ondernemers te ontvangen open staan. Wat wij aan deze kant kunnen doen is onze leden wijzen op de kansen. Wij hebben een aantal instrumenten in huis om het ondernemers makkelijker te maken de eerst stap naar het buitenland te zetten. We zoeken samen met ze naar ingangen in nieuwe markten.

Via de stichting NL International Business hebben we kansrijke gebieden in de wereld benoemd waarvan wij vinden dat het voor ondernemers relatief makkelijk is die te betreden omdat de voorwaarden er gunstig zijn zoals een goede infrastructuur. Waar ze zoals wij dat noemen een soft landing kunnen maken. Na de Summit te hebben bijgewoond staat voor mij vast dat we Curaçao als een soft landing spot kunnen promoten.”

Chemie

Het momentum is er, zegt Vonhof. „In 2010 is er voor een nieuwe staatkundige vorm gekozen. De landen hebben eerst even moeten uitzoeken hoe ze zich in de nieuwe situatie tot elkaar verhouden. Daarover is nu duidelijkheid. Politiek gezien ziet het er stabiel uit en er is een goede samenwerkingsrelatie tussen de regeringen. Je merkt aan alles dat er tussen Rutte en Rhuggenaath chemie is.

‘Je voelt aan alles dat er veel te doen valt.’

Er wordt gewerkt aan stevige plannen om de economie weer aan de gang te krijgen. De eerste tekenen van economische groei na jaren van recessie zijn er, ondanks de crisis in Venezuela. Er liggen nog genoeg uitdagingen, maar ik zie volop kansen. De geluiden die ik van bedrijven opvang zijn positief.”

Aanbevelen

„Waarom ik tijdens mijn vakanties niet op de gedachte ben gekomen zelf iets op Curaçao te beginnen? Een collega van me had de gewoonte de jaarlijkse meet-up met zijn directie altijd te laten plaatsvinden bij een klant van hem. Dat was toevallig elk jaar bij Van der Valk op Curaçao. Dat leek me ook wel wat, maar dan moet je er wel klanten hebben.

Ik heb een schoonmaakbedrijf. In de hotellerie valt goede business te doen, maar dat is op Curaçao al prima geregeld. De lokale schoonmaakbedrijven hebben geen Nederlandse inbreng nodig. Er zijn genoeg business opportuniteiten, maar helaas niet in mijn branche.” Vonhof is sponsor en fervent supporter van PEC Zwolle. Curaçao ontvangt graag sporters voor hun trainingskamp. „Als sponsors mogen kiezen zou ik Curaçao zeker aanbevelen. Misschien is het een idee om het logo van Curaçao op de shirts van PEC te zetten.”

RONDLEIDING

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Kajsia Ollongren is tijdens haar kennismakingsbezoek aan Curaçao door haar collega's Zita Jesus-Leito en Marilyn Alcalá-Wallé rondgeleid door de wijken Otrobanda, Scharloo, Fleur de Marie en Pietermaai. Na afloop restte Ollongren geen andere conclusie dan dat Willemstad met zijn vele, fraai gerestaurerde monumenten terecht op de Werelderfgoedlijst van Unesco staat.

FAVELA STREET

Minister Hensley Koeiman van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn heeft samen met voormalig topvoetbalster Roxanne 'Rocky' Hehakaija het project Favela Street Kòrsou afgetrapt. Rocky maakte naam als lid van de Street Legends, een wereldberoemd straatvoetbalteam. Een knieblessure maakte een einde aan haar carrière bij Oranje. In plaats van bij de pakken neer te zitten besloot ze motivatieprogramma's te ontwikkelen. Na jongeren uit sloppenwijken van Brazilië en Haïti succesvol te hebben opgeleid tot buurtsportcoaches is ze nu aan de slag op Curaçao.

DENKTANK

De mede uit Curaçaose studenten bestaande denktank 'Young Green Caribbeans' van de Stichting WeConnect heeft onderzoek gedaan naar de mogelijkheden de landbouw in het Caribisch deel van het Koninkrijk een impuls te geven. De eilanden importeren nu nog bijna al hun versproducten, maar willen meer zelf gaan produceren. Uit dank voor hun meedenken ontvingen de denktankers een door minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ondertekend certificaat.

Voorzichtig
optimistisch

„De impact van de crisis in Venezuela op onze samenleving is enorm”, aldus minister-president Eugene Rhuggenaath.

‘WAT ONS TE DOEN STAAT IS DUIDELIJK’

Minister-president Eugene Rhuggenaath

Het incasservermogen van Curaçao wordt zwaar op de proef gesteld door de effecten van de crisis in buurland Venezuela. „De impact is enorm, meervoudig, langdurig en zeer complex”, geeft minister-president Eugene Rhuggenaath onomwonden toe. „Maar laat ik eerst zeggen dat wij zeer begaan zijn met het lot van de Venezolaanse bevolking. Ze zijn niet zomaar burens: al eeuwenlang hebben we nauwe sociale, vaak ook familiale en culturele banden.”

Verstoring

Het verklaart waarom relatief veel Venezolanen die hun land ontvluchten voor Curaçao kiezen. Naar schatting zijn het er 10.000 tot 15.000, inclusief de legaal geregistreerden; circa 10

procent van de bevolking. „Dat legt een geweldige druk op onze samenleving van 160.000 en op de openbare voorzieningen zoals het onderwijs en de gezondheidszorg. Er is ook sprake van verstoring van de arbeidsmarkt. Het gaat vaak om mensen met een behoorlijke opleiding die geen hoge looneisen stellen.

Het gevoel dat we mensen in nood moeten helpen leeft breed onder de Curaçaose bevolking, maar omdat het voor het overgrote deel economische migranten zijn proef je hier en daar toch een zekere spanning in de gemeenschap.”

Kritisch

Internationale organisaties zijn kritisch over de wijze waarop Curaçao Venezolanen opvangt. „Vanzelfsprekend voelen wij ons gehouden aan de internationale mensenrechten; het

Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens geldt ook hier. Met weinig mensen en middelen hebben wij, mede gebruikmakend van de expertise en ervaring in Nederland, hard gewerkt aan een adequate beschermingsprocedure op grond van artikel 3 van het EVRM.

Wij hebben nooit te maken gehad met vluchtelingen. We hebben een steile learning curve doorlopen. „Ik kan verzekeren dat wij iedereen die een beroep doet op de vluchtelingenstatus zorgvuldig behandelen. Economische migranten die illegaal ons land binnenkomen sturen we, zoals alle landen doen, in principe terug.”

Economie

Bovenop de maatschappelijke impact heeft de crisis in het buurland de economie van Curaçao ongenadig hard geraakt. „Qua toerisme was Venezuela onze derde grootste markt. Die is gedaald tot nul. Van het zogeheten kooptoeisme is eveneens niets over. Dit heeft een enorme impact op onze Free Zone en de winkels in de binnenstad. De raffinaderij die wordt geëxploiteerd door het Venezolaanse staatsolieconcern PdVSA ligt sinds eind 2017 vrijwel stil. Omdat er geen tankers meer komen heeft het havensleepbedrijf veel minder te doen. En zo kan ik nog wel even doorgaan.

De omvang van het economisch verkeer met Venezuela bedroeg zo'n 20 procent van ons GDP. Er is veel werkgelegenheid verdwenen. Daarnaast genereert de overheid aanzienlijk minder deviezen.”

Groeistrategie

Het antwoord van het Kabinet Rhuggenaath is te vinden in het visiedocument 'Groeistrategie Curaçao Integraal en Samen' waarin de route is uitgestippeld naar economische vooruitgang, versterking van de overheidsfinanciën en het professionaliseren van het overheidsapparaat. „Wat ons te doen staat is duidelijk. We hoeven geen plannen meer te schrijven, maar moeten aan het werk. En dat moeten we vooral samen doen. De overheid kan het niet alleen. De regering kan voorwaarden scheppen en faciliteren om de transitie naar een diverse en duurzame economie te maken. Om dat te stimuleren richten we onder meer een investeringsfonds op met als doel particuliere investeerders aan te trekken.”

Initiatieven

De gekozen strategie begint vruchten af te werpen. „Je ziet dat er steeds beter wordt ingespeeld op de gevolgen van de crisis in Venezuela. Het toerisme is intussen volledig hersteld door

het aanboren van nieuwe markten zoals Colombia, Brazilië en de VS. Wat ik mooi vind is hoe er nu wordt gereageerd op de sluiting van de grens. Toen dat vorig jaar gebeurde zaten we met de handen in het haar omdat er geen groente en fruit meer werd aangevoerd. Nu de grens opnieuw is gesloten heeft dat nauwelijks impact. Er zijn goede contacten met leveranciers elders in de regio.

Maar - en dat vind ik nog veel mooier - je ziet ook dat mensen aan *backyard gardening* zijn gaan doen. En er zijn landbouwiniciatieven want waarom zouden we wat we zelf kunnen produceren importeren? In de haven zijn met de komst van Damen en Port of Rotterdam goede ontwikkelingen gaande. Ook TNO gaat hier mooie dingen doen. Verder zie ik jonge mensen die een geheel nieuwe creatieve industrie laten ontstaan.”

Perspectief

Rhuggenaath ziet ook weer perspectief voor de raffinaderij. „Ik ben blij dat de VS ons een vrijwaring heeft verleend voor de sancties die tegen PdVSA zijn ingesteld. Dat verhoogt de kans op het vinden van een nieuwe partner voor de raffinaderij. Er zijn meerdere partijen geïnteresseerd. We verwachten binnenkort de eerste offertes en willen dan meteen met de onderhandelingen beginnen want de tijd dringt. Eind dit jaar eindigt de leaseovereenkomst met PdVSA. Parallel aan het veiligstellen van de werkgelegenheid willen we een duurzame energietransitie bewerkstelligen door *people-planet-profit* in balans te brengen.”

Samenwerking

Intussen vraagt het College financieel toezicht Curaçao stevig te bezuinigen. „We begrijpen de vraag, maar het is onverstandig het herstel van de economie in de kiem te smoren. Wij hebben daarom gevraagd ons de ruimte en de tijd te gunnen om het herstel van de overheidsfinanciën synchroon te laten lopen met investeren in een structureel herstel van de economie. Daarover voeren wij met de Nederlandse regering een gezonde discussie.”

De premier spreekt van een *defining moment*. „De plannen die we hebben voorbereid moeten we nu gaan uitvoeren. Dat doen we graag in samenwerking met Nederland. Ik heb eerder dit jaar met premier Mark Rutte een overeenkomst getekend om ons te assisteren bij het versterken van het beheer van de overheidsfinanciën, het efficiënter maken van het overheidsapparaat en economische groei. We hebben de afgelopen twee jaar flinke stappen gezet. Ik ben voorzichtig optimistisch.”

TWEEDE LEVEN OP CURAÇAO

Ruth Groenewoud van Miss IQ

Ruth Groenewoud: „Tot drie keer toe zei de Paus tegen mij: Ga zo door.“

„Ik vind het onverteerbaar dat in het Koninkrijk kinderen het moeten doen met kapot schoolmeubilair.” Ruth Groenewoud (63) kan er niet over uit en dat is precies wat haar drijft zich met ziel en zaligheid plus spaargeld op haar missie te storten: alle scholen op Curaçao aan goed meubilair helpen.

De liefde bracht Ruth op haar 20ste naar Nederland. „Ik ben meteen na aankomst de moeder-havo gaan doen en ik heb mijn Nederlands bijgespijkerd. Vervolgens ben ik in de zorg gaan werken, eerst in een ziekenhuis en later in een verzorgingshuis.” De band met Curaçao bleef hecht. „In 2009 waren mijn man en ik met onze zoon en schoondochter er op vakantie. We hebben toen enkele scholen bezocht en zijn ontzettend geschrokken van de situatie die we aantroffen.”

Slapeloos

„We zagen veel kapotte stoelen. Er was een tekort aan alles. Speelmogelijkheden waren er niet. Op het schoolplein scharrelden wat verwaarloosde honden, een broodmagere kat en een zieke ezel. Verbijsterd vroegen wij ons af hoe zo iets in het

Koninkrijk der Nederlanden kon bestaan? En waarom niemand er iets aan deed? Wij hadden er slapeloze nachten van.” Terug in Nederland heeft Ruth zich in de problematiek verdiept. „De Curaçaose overheid heeft het geld niet om de scholen van

‘Als ik eenmaal een doel voor ogen heb knok ik ervoor’

goede spullen te voorzien. Mijn zoon en ik hebben daarom besloten de stichting Miss IQ op te richten, maar dat viel niet mee. Voor subsidie kwamen we niet in aanmerking en sponsors waren niet te vinden. In Nederland wordt gedacht dat de Nederlandse overheid wel alles voor Curaçao zal betalen.”

Spaargeld

„Er zat niks anders op dan het spaargeld dat we voor ons pensioen opzij hadden gezet aan te spreken. We kregen in die

begintijd sowieso nauwelijks medewerking; iedereen bleef aan de zijlijn toekijken hoe ons initiatief zou mislukken. Maar als ik eenmaal een doel voor ogen heb knok ik ervoor en opgeven doe ik al helemaal niet.”

Ruth is begonnen met scholen te emailen met de vraag of zij afgedankt, maar nog bruikbaar schoolmeubilair hadden. „Nu weten de scholen in Nederland van ons bestaan. Als we een aanbod krijgen gaan we kijken om te inventariseren wat er allemaal is, daarna regelen we een vrachtwagen en gaan de spullen vervolgens per container naar Curaçao.”

Vrijwilligers

De eerste container vertrok in 2013. Inmiddels zijn er zo'n 30 gevolgd. „De afgelopen twee jaar hebben we een donatie gekregen van de AFAS Foundation. Daarvan kunnen we de kosten van het vershippen betalen. We hebben ook een sponsor voor het ophalen van spullen bij de scholen. Om de resterende kosten te dekken organiseren we een paar keer per jaar een fancy fair. Verder leunen we op vrijwilligers, zowel Antillianen als Nederlanders.”

De scholen op Curaçao zijn er vast blij mee. „Dat denk ik wel. Maar ze hoeven geen dankjewel te zeggen, hoor. Daar doe ik het niet voor. Ik vind dat alle kinderen in het Koninkrijk recht hebben om in de klas op een goede stoel te zitten.”

Waardering

Minister van Onderwijs Marilyn Alcalá-Wallé heeft grote waardering voor het werk van Ruth. Zij is tijdens een werkbezoek aan Nederland meegegaan om te zien hoe een

Minister van Onderwijs Marilyn Alcalá-Wallé ging tijdens haar werkbezoek aan Nederland langs bij Ruth Groenewoud.

Over Ruth Groenewoud

Door Eugènie Herlaar

Ik ben vanaf het begin betrokken bij de Stichting Miss IQ. Ik bezocht de Miss-verkiezingsavond waarop geld werd ingezameld voor de stichting. Zo kwam ik in contact met Ruth. Haar enthousiasme sprak mij aan. Ruth is iemand die weet wat ze wil en die zich volledig inzet om haar doel te bereiken. Van loftuitingen daarover wil ze niets weten.

Ik ben ook geboren op Curaçao. Ik weet dat er achterstandswijken zijn. Ik zag foto's van de slechte situatie op diverse scholen. Inmiddels was ik lid van het Comité van Aanbeveling. De laatste jaren adviseer ik Ruth op redactioneel gebied en mediacontact. In 2016 bezocht ik met haar een aantal scholen. Ik schrok van wat ik aan slecht meubilair zag. Eind vorig jaar heb ik scholen bezocht die materiaal van de stichting hebben ontvangen. De verbeterde situatie was groot, dankzij het initiatief van Ruth die ik enorm bewonder.

container werd ingeladen. Het Curaçaohuis heeft haar bovendien uitgeroepen tot Ambassadeur. En dan is er nog de aanmoediging van paus Franciscus.

„Twee jaar geleden heb ik een brief aan het Vaticaan geschreven, maar er is nooit antwoord gekomen. Bisschop Jan Hendriks die lid is van ons Comité van Aanbeveling heeft geregeld dat ik naar Rome kon. Tot mijn verbazing kreeg ik de kans de Paus de hand te schudden en te vertellen over wat wij voor de Curaçaose scholen doen. Tot drie keer toe zei hij: Ga zo door.”

Uitbreiding

Dat zal Ruth zeker doen. Sterker nog, ze heeft plannen het werkterrein uit te breiden. „Ik ben in contact gekomen met een organisatie in Brievengat. In de wijk wonen 2.000 kinderen die ze aan het sporten willen krijgen, maar ze hebben er de spullen niet voor zoals matten en springbokken. We gaan kijken of we daar aan kunnen komen.”

Rest nog één vraag: waar komt de naam van Stichting Miss IQ vandaan? „Helemaal in het begin hebben we een miss-verkiezing georganiseerd om via sponsoring geld bij elkaar te krijgen. De gekozen Miss IQ mocht een week naar Curaçao om als ambassadeur van de stichting langs scholen te gaan. Daar is niks van terechtgekomen, ze wilde alleen maar naar het strand. De naam hebben we gehouden met de toevoeging 'voor hulp aan onderwijs en sport'.

Wie de stichting van Ruth Groenewoud wil steunen vindt meer informatie op: www.stichtingmissiq.nl

NA 5 WERELDTITELS NAAR DE SPELEN

Bokser Jemya Betrian

Jemya Betrian heeft zich letterlijk omhoog geknokt in het leven. Op school wisten ze geen raad met haar, inmiddels is ze vijf keer wereldkampioen en is ze een serieuze medaillekandidaat bij de

Olympische Spelen volgend jaar in Tokio. Jemya werd op 24 januari 1991 op Curaçao geboren. Ze groeide als jongste van het gezin met haar broer en zus op in de wijk Trai Seru.

Vijfvoudig wereldkampioen Jemya Betrian heeft haar zinnen gezet op een medaille bij de Olympische Spelen in Tokio.

„Veel kan ik mij er niet meer van herinneren. Ja, dat we altijd buiten waren en veel naar het strand gingen. En dat de hele familie bij elkaar kwam in de tuin van mijn oma. Op mijn vijfde zijn we naar Nederland verhuisd.”

Sneeuw

„Het eerste half jaar woonden wij in Nijmegen bij een broer van mijn vader, daarna kregen we een eigen huis. Ook in Nederland waren we veel buiten. Ik zag laatst foto's dat we in de sneeuw aan het spelen waren. Verbazingwekkend, want nu vind ik sneeuw helemaal niks.” Aan het onbezorgde leventje kwam een abrupt einde. „Ik was negen toen mijn ouders gingen scheiden. Ik had het daar erg moeilijk mee, maar hield mijn verdriet verborgen. Mijn moeder had het al moeilijk genoeg met de zorg voor drie opgroeiende kinderen.”

Van de weeromstuit werd Jemya op school een lastpost. „Ik zocht aandacht. En op straat vocht ik regelmatig. Ik werd naar het speciaal onderwijs gestuurd. Na twee jaar kon ik naar de middelbare school. Een gewone school, maar wel het laagste van het laagste: Lwoo. En zelfs dat vond ik moeilijk. Ik had moeite me te concentreren, maar ik heb uiteindelijk wel mijn diploma koken en serveren gehaald.”

Keerpunt

Het keerpunt kwam op haar veertiende. „Vriendinnen vroegen me mee te gaan naar een kickboks school. Ik vond het meteen superleuk. Ze zeiden dat ik talent had: als ik serieus zou gaan trainen kon ik wereldkampioen worden... Daarmee had ik opeens een doel in het leven.” Twee jaar later ging ze voor de eerste keer naar een WK, in Thailand waar ze zilver won. „Ik moest als junior vechten tegen senioren. In de loop van het toernooi werd mijn lichaam moe. Mijn moeder zei me dat verliezen ook bij sport hoort. Voor mij een reden nog harder te trainen.” Tussen al dat trainen door haalde ze haar Mbo-diploma Zorg en Welzijn.

„Ik wilde mijn best doen voor mijn moeder. Ik had het nog steeds moeilijk met de scheiding van mijn ouders, maar tijdens het trainen denk ik nergens aan. Ik heb het verdriet van me afgeslagen. Kickboksen is een harde sport. Het is stoten en trappen, maar het doel is niet een ander pijn te doen. Het gaat om het winnen, je wil de beste zijn. Dat sommige mensen het geen sport voor meisjes vinden trek ik me niet aan. Als een jongen ballet leuk vindt moet hij vooral op ballet gaan. Volg je hart.”

Los Angeles

Met haar talent en inzet kon succes niet uitblijven. Op haar negentiende werd Jemya wereldkampioen om die titel

vervolgens vier keer te prolongeren. Rijk is ze er niet van geworden. „Ik mocht al blij zijn dat mijn tickets en hotel werden vergoed.” In 2014 maakte ze de overstap naar de MMA (mixed martial arts) en verhuisde naar Los Angeles. „Ik had het er niet leuk; ik miste de gezelligheid. Mijn partijen won ik, maar op 31 maart 2015 scheurde ik mijn voorste kniebanden af.”

Ze keerde terug naar Nederland waar ze onder het mes ging. „Daarna volgde anderhalf jaar revalidatie. Het is voorbij, dacht ik. Maar in augustus 2016 maakte ik mijn comeback. Ik had de wedstrijd in mijn pocket tot ik in de laatste seconde zwaar knock-out ging. Ik wist dat je wel eens neer kan gaan, maar wat het zuur maakte was dat het in de laatste seconde gebeurde. Ik ben gestopt en ben de opleiding weerbaarheidstrainer gaan volgen, want ik wilde iets doen waarmee ik anderen kan helpen.”

A-status

„Misschien heb ik te snel besloten te stoppen, maar ik heb er geen spijt van. Ik ben weerbaarheidstrainingen aan jongeren gaan geven en daar haal ik veel voldoening uit. In 2017 kreeg ik zin weer wat aan sport te doen. Ik ben gaan boksen, maar alleen voor de fun. Vorig jaar werd me gevraagd of ik wilde meedoen aan het NK. Ik heb even gearzeld, want dan moest ik toch weer vaker gaan trainen.”

'Tegenslagen zijn bedoeld om je te testen'

De verleiding was te groot. Ze werd prompt Nederlands kampioen en kreeg een ticket naar de WK in India waar ze - in november - verrassend derde werd. Ze kreeg van NOC*NSF de A-status. Sindsdien traint ze - naast haar werk - vijf keer per week in het Nationaal Sportcentrum Papendal om haar droom te laten uitkomen: de Olympische Spelen van volgend jaar.

Genieten

„Ik train superhard, maar sta nu wel heel anders in het leven. Ik kan genieten en maak ruimte voor qualitytime met mijn familie.” En Curaçao? „Curaçao betekent veel voor me. Ik kom er elk jaar. Na de Spelen wil ik met mijn ervaringen iets doen voor de jongeren op het eiland. Ik wil ze vertellen dat de tegenslagen die je in het leven tegenkomt bedoeld zijn om je te testen. En dat je vooral niet moet opgeven achter je dromen aan te gaan.”

ONDERNEMER, FILOSOOF EN DICHTER

Gershwin Bonevacía

Van de nood een deugd maken, dat heeft Gershwin Bonevacía letterlijk gedaan. Als jongetje had hij grote moeite met lezen en leren. Dyslexie luidde de officiële diagnose oftewel: woordblindheid. Het stond de Curaçaoënaar niet in de weg om juist van taal zijn beroep te maken. En met succes, getuige zijn benoeming tot stadsdichter van Amsterdam.

Bonevacía kan wel verklaren waarom hij ondanks zijn ‘handicap’ zo goed met woorden kan spelen, maar eerst een stapje terug in de tijd. Hij werd 26 jaar geleden in Nederland geboren, maar is ten dele opgegroeid op Curaçao. „We woonden in Buena Vista. Ik was altijd buiten; voetballen met vriendjes op het erf van mijn oma. Op school had ik het lastig met lezen. Later werd vastgesteld dat ik dyslectisch was.”

Confronterend

Gershwin was 10 toen het gezin opnieuw naar Nederland verhuisde. „De eerste jaren hebben we in Rotterdam gewoond. Nadat mijn moeder naar Curaçao terugging ben ik bij mijn vader in Amsterdam gaan wonen. Ik heb eerst MBO gedaan en daarna HBO. Dat ging prima. Ik heb mezelf geleerd om te gaan met mijn dyslexie. Je bedenkt allerlei trucjes. Het heeft mij ook aangezet om al van jongs af aan filosofisch te denken.

Dyslexie is heel confronterend. Je stelt jezelf de vraag: waarom ben ik anders dan anderen? Ik had geen minderwaardigheids-complex, maar wilde weten waarom mijn hersens anders werken. Ik ben me daardoor gaan interesseren voor de grote filosofische vraagstukken van het leven. Ik ben veel boeken over filosofie gaan lezen en lokte mijn vrienden voortdurend uit om met mij in discussie te gaan. Als iemand tegen mij zei: ‘Zo ben ik’

antwoordde ik: ‘Nee, je denkt dat je zo bent’. Sommigen vonden mij een betweter, anderen vonden het juist leuk.”

Voetbal

Hij was een beloftevol talent bij Sparta toen hij op zijn 15e een streep door een voetbaltoekomst zette om zijn vrije tijd volledig aan schrijven te wijden. „Ik las over Einstein en diens oneliners. Ik dacht: wow, dat wil ik ook kunnen. Het boek ‘De lange weg naar de vrijheid’ van Nelson Mandela met brieven aan zijn vrouw waarin hij veel metaforen gebruikt sprak mij eveneens enorm aan. Als je dyslexie hebt denk je heel sterk in beelden. Ik ben gaan experimenteren en dat beviel me heel goed.”

16 jaar was Bonevacía toen hij zich aan poëzie waagde. „Vanaf dat moment wist ik dat ik dichter wilde worden. Ik ben aan het schrijven geslagen, heb aan dichtwedstrijden meegedaan, heb op open podia gestaan. Het stond voor mij vast dat ik er mijn vak van zou gaan maken.” Maar niet voordat hij zijn studie had afgerond, zijn masters in filosofie en een bachelor economie.

Ondernemer

„Kunst en zaken gaan prima samen. Ik ben in de eerste plaats ondernemer en dan dichter en filosoof. Het is mijn beroep, ik moet er van leven. Ik ben pas een jaar afgestudeerd, maar het lukt me goed. Ik maak ook werk in opdracht en geef voordrachten op congressen. Af en toe geef ik les.” Bonevacía houdt kantoor in het Soho House in hartje Amsterdam met als werkplek een comfortabele zitbank in het restaurant op de 5e verdieping, een verzamelplaats voor creatieven. Over aandacht van de Nederlandse media heeft hij niet te klagen. De verschijning in 2017 van de in eigen beheer

„Ik wil dichter zijn, dichter bij mezelf, maar ook dichter bij jou”

Gershwin Bonevacía

Als stadsdichter van Amsterdam is de hoofdstad het werkterrein van Gershwin Bonevacía.

uitgegeven debuutbundel 'Ik heb een fiets gekocht' leidde tot interviews in de landelijke kranten. Bonevacía werd beschreven als een groot talent. „Ik werk aan een tweede bundel. Ik hoop daarmee in aanmerking te komen voor een grote literaire prijs. Dat zou een mooie erkenning zijn, dan word ik serieus genomen in literaire kringen.”

Grote eer

Met zijn aanstelling als stadsdichter in de hoofdstad - de jongste ooit - is hij hard op weg naam te maken in de literaire wereld. Het is de bedoeling dat hij met regelmaat gedichten schrijft over gebeurtenissen in de stad die in het Parool worden gepubliceerd.

„Die benoeming is natuurlijk een grote eer. Mijn moeder was bij de installatie en ook gevolmachtigde minister Begina. Ik heb heel veel reacties gekregen. Curaçao is trots op me. Het is fijn te weten dat ik zo omarmd word.”

Bonevacía heeft zijn draai gevonden in Nederland. „Ik ga wel geregeld naar Curaçao. Vorig jaar drie keer, voor vakantie en om mijn dichtbundel te presenteren. Onlangs was ik er nog, want ik was gevraagd voor de Caribische editie van het literaire festival Winternachten. Ik vind het er heerlijk, maar de eerstkomende tien, twintig jaar zie ik me in Nederland blijven.”

BATTLE

Het is niet de bedoeling dat er bij 'The Battle of the Kingdom' op 14 juli bloed vloeit, maar dat er - met naar verwacht 40.000 toeschouwers op de tribunes - op het scherp van de snede strijd zal worden geleverd door de teams van Curaçao en Nederland staat vast. De teams ontmoeten elkaar tijdens de 17e editie van het World Port Tournament Baseball die van 12 tot en met 21 juli in Rotterdam wordt gehouden. De 14e staat in het teken van Curaçao. Voor en na de wedstrijd treedt een Curaçaose band op en er zijn typisch Curaçaose hapjes en drankjes.
l: <http://worldporttournament.nl/>

STUDIEREIS

Schooldirecteuren van het funderend en speciaal onderwijs op Curaçao hebben zich verenigd onder de naam 'Curious Educators'. Op eigen kosten maken zij studiereizen om in andere landen kennis te maken met onderwijsvernieuwingen die al dan niet in aangepaste vorm ook op Curaçao kunnen worden toegepast. Onlangs deden ze dat in Denemarken. Op weg daar naar toe namen ze een kijkje bij enkele Rotterdamse scholen en werden ze op het Curaçaohuis ontvangen door gevolmachtigde minister Anthony Begina.

ONDSCHIEDEN

Ter gelegenheid van Koningsdag zijn op Curaçao twaalf burgers vanwege hun grote maatschappelijke verdiensten koninklijk onderscheiden. De bijbehorende versierselen werden tijdens een feestelijke bijeenkomst uitgereikt door gouverneur Lucille George-Wout. Buiten de muren van het paleis van de gouverneur werd Koningsdag traditiegetrouw uitbundig gevierd in een voor de gelegenheid oranje gekleurd Willemstad.

'NA 5 UUR BEN IK ONDERNEMER'

Juvenile Luydens

Ooit joeg ze achter gewapende drugscriminelen aan, nu is Juvenile Luydens de baas over het archief van het Curaçaohuis. Ook dat heeft zijn spannende kanten. Zo gaan de grootste staatsgeheimen door haar handen. „Ik kan daar niks over zeggen. Ik heb een geheimhoudingsplicht. Ik heb niet de neiging stukken te lezen. Ik hoef niet meer te zien dan nodig is voor de registratie.”

Juvenile werd 35 jaar geleden op Aruba geboren. „Na twee jaar aan de financieel economische faculteit te hebben gestudeerd was het me duidelijk dat het niks voor mij is op een kantoor met cijfers bezig te zijn.” Ze solliciteerde bij de Kustwacht. „Voor de opleiding moest ik een jaar op de marinebasis Parera op Curaçao wonen. Daar heb ik mijn latere man leren kennen die er vanuit Nederland gedetacheerd was. Na de opleiding ging ik op Aruba aan de slag bij de Kustwacht. Het spannendste wat ik heb meegeemaakt was de achtervolging van een go fast met wapens en drugs aan boord.”

Verhuizen naar Nederland was een opoffering'

Juviennes vriend was inmiddels terug naar Nederland. „We zagen elkaar alleen tijdens vakanties. Zo'n lange afstandsrelatie werkt niet dus ben ik in 2007 naar Nederland verhuisd. Dat was een opoffering. Je laat alles achter, je huis, je familie, je vrienden... Ik mis de warme manier waarop we daar met elkaar omgaan. Wanneer je zin hebt ga je naar je oma of een vriendin. Hier moet je eerst afspreken. Ik heb het overigens wel naar mijn zin in Nederland. Ik heb bovendien twee prachtige kinderen en ben nog steeds met dezelfde man.”

Juvenile Luydens: „Sommige documenten moet je fysiek bewaren.”

Juvenile werkte de eerste drie jaar bij een winkelketen. „In 2010 ben ik bij het Curaçaohuis gekomen, de eerste jaren op de receptie. In 2015 was er een vacature op het archief. Alles ging nog handmatig. Ik heb een opleiding record management gedaan. Nu is het archief grotendeels gedigitaliseerd.”

Na 17.00 uur is Juvenile ondernemer. „Ik heb een webshop. Mijn moeder en tante hebben op Aruba een bloemenwinkel. Ik keek altijd hoe zij bloemstukken maakten. Ik knutsel graag. In 2014 ben ik begonnen met het verkopen van spullen die ik zelf maak. De corebusiness zijn babyspullen, maar ik heb ook artikelen voor verjaardagen en huwelijken. Om het assortiment uit te breiden koop ik artikelen in.”

Collega's profiteren mee. „Ik word vrolijk van verjaardagen. Dan ga ik de kamer van de jarige collega versieren. Om het extra feestelijk te maken neem ik spullen uit mijn webwinkel mee. Nee, als ik jarig ben hoef ik niet zelf mijn kamer te versieren. Dan doen de collega's dat.”

Dat ze Arubaan onder de Curaçaoënaars is bevalt haar goed. „Ik vind het fijn te werken met collega's met wie je de cultuur deelt. Dan voel je je al gauw veilig. Ik zie het Curaçaohuis niet als mijn eindstation. Ik wil mijn eigen bedrijfje verder uitbouwen, misschien wel met een fysieke winkel.”

4TH EDITION

CINEX 2019
CINEX SMART INVESTMENT SUMMIT

**CURACAO BUILDING
A SMART NATION-
THROUGH AN
ORANGE ECONOMY**
ENERGY/GOVERNMENT/LIVING/
MOBILITY/SKILLS/TOURISM

**28TH & 29TH, AUGUST 2019
SANTA BARBARA BEACH & GOLF RESORT
CURACAO NORTH SEA JAZZ FESTIVAL,
29TH - 31ST AUGUST AT THE WTC**

- + **14 RENOWNED INTERNATIONAL SPEAKERS FROM:** ARGENTINA, COLOMBIA, ITALY, SLOVENIA, THE NETHERLANDS, THE UNITED STATES OF AMERICA
- + **INTERACTIVE PRESENTATIONS & PANEL DISCUSSIONS**
- + **NETWORKING EVENTS, MATCHMAKING & INVESTMENT OPPORTUNITIES**
- + **ENTERTAINMENT**
- + **COLLABORATION WITH CURACAO NORTH SEA JAZZ FESTIVAL**

TICKETS ARE VERY LIMITED!

INTERNATIONAL PACKAGE OF \$650 INCLUDES:

- **1 TICKET 2 DAYS CINEX SMART INVESTMENT SUMMIT**
  - **VIP NETWORKING EVENT**
  - **1 TICKET FOR 3 NIGHTS CURACAO NORTH SEA JAZZ FESTIVAL**
- WWW.CURACAONORTHSEAJAZZ.COM

TICKETS AVAILABLE AT WWW.TICKETSCARIBBEAN.COM & WWW.SMARTINVESTMENTCURACAO.COM
EMAIL US AT SUMMIT@CURINVEST.COM FOR MORE INFO

DAY 1 SUMMIT

08.00 AM	REGISTRATION & LIGHT BREAKFAST BUFFET
08.30 AM	MUSICAL ENTERTAINMENT
09.00 AM	OPENING BY PRIME MINISTER OF CURACAO
09.15 AM	WELCOME WORDS BY MINISTER OF ECONOMIC DEVELOPMENT AT GOVERNMENT OF CURACAO
09.30 AM	KEYNOTE SPEAKER ORANGE ECONOMY- PILLAR FOR A SMART NATION
10.15 AM	COFFEE BREAK
11.00 AM	SMART ENERGY/ SPEAKER FROM THE USA
11.45 AM	INTERVIEW SESSION #1
12.00 AM	LUNCH
13.30 PM	SMART INVESTMENT/ SPEAKER FROM ARGENTINA
14.15 PM	INTERVIEW SESSION # 2
15.00 PM	SMART URBAN DEVELOPMENT/ SPEAKER FROM COLOMBIA
15.45 PM	INTERVIEW SESSION # 3
16.00 PM	ICE CREAM BREAK
16.30 PM	SMART SKILLS/ SPEAKER FROM THE NETHERLANDS
17.15 PM	PANEL DISCUSSION
17.45 PM	CLOSING REMARKS 1ST CONFERENCE DAY
18.00 PM	COCKTAIL & NETWORKING PARTY

AGENDA & SPEAKERS SUBJECT TO CHANGE

DAY 2 SUMMIT

08.00 AM	REGISTRATION & LIGHT BREAKFAST BUFFET
08.30 AM	MUSICAL ENTERTAINMENT
09.00 AM	OPENING BY RAMON KOFFIJBERG EXECUTIVE DIRECTOR CINEX
09.15 AM	WELCOME WORDS BY MINISTER OF TRAFFIC, TRANSPORTATION & URBAN PLANNING AT GOVERNMENT OF CURACAO
09.30 AM	KEYNOTE SPEAKER SMART MOBILITY/ SPEAKER FROM THE USA
10.15 AM	COFFEE BREAK
11.00 AM	SMART INVESTMENT/ SPEAKER FROM ITALY
11.45 AM	INTERVIEW SESSION #1
12.00 AM	LUNCH
13.30 PM	SMART TOURISM/ SPEAKER FORM COLOMBIA
14.15 PM	INTERVIEW SESSION # 2
15.00 PM	SMART LIVING/ SPEAKER FROM THE NETHERLANDS
15.45 PM	INTERVIEW SESSION # 3
16.00 PM	ICE CREAM BREAK
16.30 PM	SMART CONNECTIVITY SPEAKER FROM SLOVENIA
17.15 PM	PANEL DISCUSSION
17.45 PM	CLOSING REMARKS 2ND CONFERENCE DAY
18.00 pm	CLOSING OF CONFERENCE

AGENDA & SPEAKERS SUBJECT TO CHANGE